

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*
NEEDS FOR THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 4

ศิริ ศิริภิรมย์¹, อาคม อึ้งพวง²
Siri Siripirom¹, Arkom Eungpuang²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : siri.siripirom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู รวม 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น(PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1)การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 2)การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน และการนิเทศการสอน 3)การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the current situation and the desirable condition of academic leadership of school administrators and 2) to study the needs for the development of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4. The sample group consisted of school administrators and teachers, with the total number of 312 people. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used to analyze data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The research results were found that: 1. The study results on the current situation and the desirable condition of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4 were found that the current situation, in overall, was rated at a high level, the desirable condition, in overall, was found that it was rated at the highest level. 2. The study results on the needs for the development of academic leadership of school administrators under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 4, ranked from the most to the least level were as follows: 1) Teaching and learning management, 2) Vision, missions and goal setting of school and teaching supervision and 3) Building learning atmosphere of school.

Keywords : Needs; Academic Leadership; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศไทย อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 29 ที่กล่าวถึงว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชนองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ในด้านสังคม ศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ ปัญหาสำคัญ เช่น การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ เด็กปฐมวัยยังมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าวัยเพราะครอบครัวไม่มีความรู้และขาดเวลาในการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และเด็กวัยเรียนยังมีปัญหาด้านสติปัญญาเพราะคุณภาพการศึกษาไทยอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการขาดการฝึกทักษะที่แปลงความรู้สู่สู่ทักษะที่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มีการกำหนดภาระหน้าที่ การบริหารงานในสถานศึกษาเป็น 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ในแต่ละด้านมีความสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ กนกอร สมปราชญ์ (2560)

การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับนั้นงานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณการบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ การจัดการศึกษาสิ่งเหล่านี้ให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา เพราะผู้นำในองค์กรทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรทางการศึกษา เพราะผู้นำทางวิชาการหรือผู้บริหารการศึกษาจะบริหารจัดการองค์กรทางการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ อัศนีย์ สุกิจใจ (2560) ซึ่งข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 1 มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ข้อ 7 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ และหมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน ข้อ 12 ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการ

บริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ พัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูงสามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการทำงานร่วมกับครู ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556) โดยภาวะผู้นำทางวิชาการคือ ความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารที่ใช้อิทธิพลของตนในการชี้นำ ผลักดัน ชักจูงหรือใช้อำนาจหน้าที่เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มคนบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจด้วยความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน จนกระทั่งการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของหน่วยงานที่กำหนด อภิรวดี บัวทอง (2556) ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน

จากสภาพปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่มีการแสดงออกถึง 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน อาทิ ไม่มีการประชุมชี้แจงเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนให้ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน อาทิ ผู้บริหารไม่มีการกำกับการนิเทศเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อาทิ ไม่มีการยกย่องชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่น, ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้จัดกิจกรรมเรียนรู้ และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพผู้เรียน (O - NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศในภาพรวมพบว่า ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศทุกกลุ่มสาระ โดยจำแนกตามรายวิชาดังนี้ ภาษาไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 2.43 ภาษาอังกฤษต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 8.16 คณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 3.45 และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศร้อยละ 2.82 การบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) โรงเรียนสังกัด มี 175 แห่ง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 120 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.42 ของโรงเรียนทั้งหมด โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนหลายประการ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ครูไม่ครบชั้น ครูยังขาดนวัตกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุเป้าหมาย 2) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีจำนวน 45 แห่ง ขาดแคลนครูในวิชาเอก/สาขาที่จำเป็น โดยเฉพาะกลุ่มสาระหลัก เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจและยังไม่บรรลุเป้าหมาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2561) ดังที่ กมลทิพย์ บุญโพธิ์ (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงขึ้น มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ชัดเจนแก่บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร เพื่อสนับสนุนให้ครูจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ หลักสูตร

รายวิชาท้องถิ่นที่เอื้อกับบริบทของสถานศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเต็มความสามารถ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และทักษะต่างๆ ของการเป็นผู้นำ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งเสริมการพัฒนา การศึกษามุ่งสู่คุณภาพและได้มาตรฐาน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ตามมาตรฐานโรงเรียนและ มาตรฐานสากล ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำมาพัฒนาตนเอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาสถาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้นำผลสรุปความต้องการ จำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดไปพัฒนาบุคลากรในความ รับผิดชอบ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแนวทางโดยยึดผลวิจัยเป็นส่วนอ้างอิง

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ได้ข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 4 จำนวน 175 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 175 คน และครูผู้สอน 1,242 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,417 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโรยามเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 36 คน ครู จำนวน 276 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ends Questionnaire) และลักษณะปลายเปิด (Open-Ends Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งและประสบการณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 5 ช่อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 4) การนิเทศการสอน โดยคำถามสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS
4. การวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ใช้ดัชนีค่าสถิติการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ของโรงเรียน	3.88	0.43	มาก	1	4.76	0.37	มากที่สุด	1
2. การบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน	3.84	0.46	มาก	4	4.75	0.38	มากที่สุด	2
3. การเสริมสร้างบรรยากาศ แห่งการเรียนรู้ของ โรงเรียน	3.86	0.48	มาก	2	4.73	0.38	มากที่สุด	3
4. การนิเทศการสอน	3.85	0.48	มาก	3	4.72	0.37	มากที่สุด	4
โดยรวม	3.86	0.39	มาก		4.74	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.48) และการนิเทศการสอน ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.46)

ในส่วนของสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.37) รองลงมาคือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.38) และ การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.38) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การนิเทศการสอน ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.37)

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยใช้ค่าดัชนีความจำเป็น PNI_{Modifieds}

ตารางที่ 2 แสดงค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทาง วิชาการของ ผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ		
1. การกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของ โรงเรียน	3.88	0.43	มาก	4.76	0.37	มากที่สุด	0.23	2
2. การบริหาร จัดการด้านการ เรียนการสอน	3.84	0.46	มาก	4.75	0.38	มากที่สุด	0.24	1
3. การเสริมสร้าง บรรยากาศแห่ง การเรียนรู้ของ โรงเรียน	3.86	0.48	มาก	4.73	0.38	มากที่สุด	0.22	4
4. การนิเทศการสอน	3.85	0.48	มาก	4.72	0.37	มากที่สุด	0.23	2
โดยรวม	3.86	0.39	มาก	4.74	0.34	มากที่สุด	0.23	

จากตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยเรียงตามความสำคัญ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ($PNI_{Modified} = 0.24$) 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน และการนิเทศการสอน ($PNI_{Modified} = 0.23$) 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ($PNI_{Modified} = 0.22$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเฉพาะประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 การศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ

การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน การนิเทศการสอน และการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนไปถึงเป้าหมายสู่ความสำเร็จเดียวกัน ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นในการบริหารจัดการของผู้บริหาร มีการประเมินความต้องการของครู ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพื่อใช้กำหนดและพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้สูงขึ้น ผู้บริหารสามารถสื่อสารและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บาลกิส กาศา (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจของโรงเรียน ในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกตุสุตา กิ่งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี พบว่า การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา พบว่า การกำหนดพันธกิจ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยรวมพบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดในทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน และการนิเทศการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน จะเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2565) ได้รายงานการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศในภาพรวมพบว่า ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศทุกกลุ่มสาระ ซึ่ง Duong Thi Thuy Trang (2022) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารต้องการให้งานวิชาการออกมาดีที่สุด ทั้งครูและผู้บริหารอยากจะทำเต็มที่ ดังนั้นสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นสิ่งที่ทั้งครูและผู้บริหารอยากให้เกิด

6.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาขอนแก่น เขต 4 มีความต้องการจำเป็นของพัฒนาภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน การกำกับติดตามเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร ติดตามตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน จึงทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนมากที่สุด สอดคล้องกับ ปรเมศวร์ ชะโลธร (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ธนบุรี พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าครูมีความต้องการให้ผู้บริหารให้ความสำคัญในการประสานการใช้หลักสูตร การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและการนิเทศการสอน รวมไปถึงการนำผลการนิเทศและประเมินการสอนมาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับ ญัฐวุฒิ จันทร์โสภา (2558) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในองค์ประกอบ การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นลำดับที่ 1 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน เป็นข้อที่พึงประสงค์มากที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ควรส่งเสริมให้มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนผลงาน โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ดีเลิศกับโรงเรียนที่ผลการปฏิบัติที่ต้องพัฒนา

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เป็นข้อที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการนำผลการวิจัยไปศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

8. บรรณานุกรม

กนกอร สมปราชาญ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.

- กมลทิพย์ บุญโพธิ์. (2561). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. รายงานการศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกตุสุดา กิ่งการจร. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556. (2556, 4 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 (ตอนพิเศษ 130 ง), หน้า 67-70.
- ณัฐวุฒิ จันทร์โสภาก. (2558). **การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บาลกีส กาศา. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1**. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรเมศร์ ชะโลธร. (2558). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยธนบุรี**. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 10(3). 1-15.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 (ตอนที่ 74 ก), หน้า 9.
- สัจจะพร วิริยะจรรยา, สรรฤดี ดีปู และสมเกียรติ ทานอก. (2559). **การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา**. **วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 11(1). หน้า 241-252.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2561). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2562-2565**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. (2565). **รายงานการวิเคราะห์ผลกระทสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พ.ศ.2564**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภาพันธ์ ศรีประเสริฐ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิรวิดี บัวทอง. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในอำเภอธาตุพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิจัยพุทธศาสตร์. 3(1). 23-37.
- Davis, G.A., & Thomas, M.A. (1989). *Effective schools and effective teacher*. Boston : Allyn and Bacon.
- Duong Thi Thuy Trang. (2562). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.